

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

* دانشگاه تربیت معلم *

۱۳۷۸ / ۱ / ۲۰

دانشکده تربیت بدنی و علوم ورزشی

پایان نامه

ارائه شده جهت اخذ درجه کارشناسی ارشد

موضوع:

«بررسی وضعیت تربیت بدنی در مدارس پسرانه استان خراسان»

استاد راهنما

آقای دکتر امیراحمد مظفری

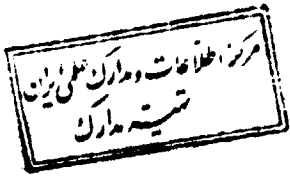
استاد مشاور:

آقای جمشید آیریا

نگارش:

سعید دقیقه رضائی

«تیرماه ۱۳۷۱»

1309/2

۲۴۱۱۹

«به معلم»

بزرگ انسانی که در جای جای سرزمین پهناورمان همواره قلبی تپنده و آکنده از عشق داشته و در جهت تعلیم و تربیت آینده سازان این مرز و بوم کاهبرمی دارد.

* من لم يشكر المخلوق لم يشكر الخالق *
(کسیکه از مخلوق تشکر نکند از خالق هم تشکر نمیکند)

سپاس خداوندی را که بهترین حافظ و مهربانترین نگاهبان است، آفریدگاری که توفیق کسب فیض از محضر اساتید ارجمندم را عنایت فرمود.

سلام و درود خداوند بر شهیدان راه عشق (عشق الی الله) که با نثار خونشان راه رسیدن را برای ما هموار نموده اند. پیشرفت هر جامعه در فرا گرفتن دانشها و فضایل گوناگون است و این کار میسر نیست مگر با همیاری معلمین و اساتید آشنا به علم زمان.

اثری که پیش روی شماست بررسی وضعیت تربیت بدنی در مدارس پسرانه استان خراسان میباشد که در این راه از همیاری و همکاری عزیزانی بهره مند بوده ام که بی شک در این ارتباط میبایستی از همفکری و همراهی اساتید محترم جناب آقای دکتر امیر احمد مظفری (استاد راهنما) و جناب آقای جمشید آیریا (استاد مشاور و ریاست محترم دانشکده تربیت بدنی) و همچنین واحد پژوهش و تحقیق و برنامه ریزی اداره کل تربیت بدنی وزارت آموزش و پرورش خصوصاً برادران گرامی آقای مجید کاشف و بهرام پازوکی که در این امر خطیر همکاری لازم را مبذول داشته اند، همسر و فرزند صبورم که با شکیبائی خود در برابر مشکلات در دلگرم نمودن حقیر سهم بسزایی را داشته اند و نیز کلیه اساتید محترم دانشکده تربیت بدنی و علوم ورزشی که از محضرشان فیض برده و زمانی به اندازه یک عمر افتخار شاگردیشان را داشته و دارم، که بمصداق گفته پیشوایمان «هر کس به ما نکته ای آموخت ما را یک عمر بنده خود ساخت». و همچنین دیگر دوستان گرامی و عزیز در مجتمع بهزیستی دولت آباد، که این جانب را در استخراج و استنتاج این امر مکرراً یاری نموده اند تشکر و سپاسگزاری کرده، و آرزومندم که این اثر گامی کوچک در راه شناختی بزرگتر باشد.

من ا... توفیق

سعید رضائی

صفحه	فهرست مطالب
عنوان	
۶-۹	- خلاصه ای از این پژوهش
۱۰-۲۲	۱- فصل اول
	۱-۱- عنوان تحقیق
	۱-۲- مقدمه
	۱-۳- بیان مسأله
	۱-۴- اهداف تحقیق
	۱-۵- ضرورت و اهمیت اجرای تحقیق
	۱-۶- محدودیت های تحقیق
	۱-۷- تعاریف - واژه ها - اصطلاحات
۲۳-۳۴	۲- فصل دوم: ادبیات پیشینه تحقیق (زمینه های تاریخی و علمی موضوع تحقیق)
	۲-۱- هدف از ادبیات پیشینه
	۲-۲- بازی و برنامه آموزشی از دیدگاه:
	الف - اندیشمندان اسلامی
	ب - اندیشمندان غربی
	۲-۳- بازی و فرضیه های آن
	۲-۴- تحقیقات انجام شده در ارتباط با موضوع تحقیق
	الف- در داخل کشور
	ب - در خارج کشور
	۲-۵- جمع بندی
۳۵-۴۰	۳- فصل سوم: (روش تحقیق)
	۳-۱- عنوان تحقیق
	۳-۲- روش تحقیق
	۳-۳- جامعه آماری
	۳-۴- نمونه های آماری
	۳-۵- متغیرها
	۳-۶- نحوه جمع آوری اطلاعات

	۵
	۳-۷- وسیله اندازه گیری
	۳-۸- روشهای آماری
۴۱-۱۰۳	۴- فصل چهارم: (یافته های تحقیق)
	۴-۱- آمار
	۴-۲- جداول و نمودارها
	۴-۳- تجزیه و تحلیل یافته ها
۱۰۴-۱۱۷	۵- فصل پنجم: (خلاصه - تفسیر - نتیجه گیری - پیشنهادات و توصیه ها)
	۵-۱- سئوالات و اهداف تحقیق
	۵-۲- روش تحقیق
	۵-۳- روشهای آماری
	۵-۴- نتایج تحقیق و جمع بندی آنها
	۵-۵- بحث پیرامون یافته های تحقیق و مقایسه با یافته های ادبیات پیشینه
	۵-۶- پیشنهادات و توصیه ها
۱۱۸-۱۳۶	۶- ضمائم:
	- پرسش نامه مسئولان تربیت بدنی مناطق
	- پرسش نامه دبیران ورزش
	- پرسش نامه مدیران مدارس
۱۳۷-۱۳۸	۷- فهرست منابع و مأخذ

خلاصه ای از این پژوهش :

نظر به اینکه ورزش و تربیت بدنی در مدارس بعلت عدم شناخت صحیح آن به شکل مطلوبی اجرا نمیگردد و مسائل و مشکلات زیادی را بوجود آورده است، جهت شناخت مسائل و مشکلات آن نیاز مبرم به تحقیق و تفحص احساس میگردد تا براساس آن بتوان برنامه ریزیهای مطلوب تری را ارائه داد. با توجه به مورد فوق و هم چنین اینکه هنوز تحقیقی در این زمینه بصورت جامع در مدارس پسرانه استان خراسان انجام نگردیده، لذا محقق بر آن بوده است که به این امر جامه عمل پوشانده تا به یاری خداوند منان شاید بتواند حرکتی در جهت شناخت بیشتر مشکلات و ارائه برنامه ریزی مفید و کامل برای ساعات تربیت بدنی توسط مسئولین ذیربط در این استان پهناور باشد.

ابتدائاً محقق لارم میداند جهت آندسته افرادی که قصد مطالعه اینگونه تحقیقات را داشته ولی از نظر زمانی در مضیقه می باشند خلاصه ای از کلیه مراحل این تحقیق را ارائه نمود.

شرح زیر است

الف - اهداف تحقیق :

- هدف کلی انجام این پژوهش عبارت بوده است از : بررسی وضعیت تربیت بدنی در مدارس پسرانه استان خراسان از دیدگاه مسئولین تربیت بدنی مناطق، دبیران ورزش و مدیران مدارس.
- اهداف اختصاصی این پژوهش بطور خلاصه عبارتند از :
 - ۱- بررسی مشخصات فردی و وضعیت تحصیلی افراد فوق الذکر
 - ۲- بررسی وضعیت تربیت بدنی در جهت رسیدن به اهداف عمومی و اصول آن
 - ۳- بررسی شناخت و مشکلات موجود در راه اجرای درس تربیت بدنی در مدارس
 - ۴- بررسی میزان همکاری مدیران مدارس، مسئولین مناطق و دیگر دست اندر کاران با معلمین ورزش.
 - ۵- بررسی دیدگاهها در خصوص تدوین کتب درسی تربیت بدنی.
 - ۶- بررسی اهمیت درس تربیت بدنی و ورزش نسبت به سایر دروس.

ب - محدودیت های تحقیق:

- ۱- تحقیق در مقطع مدارس پسرانه استان خراسان صورت گرفته است.

- ۲- با توجه به کثرت شهرها و عدم توانایی مراجعه به آن مناطق نسبت به زمان در نظر گرفته شده امکان مشاهده این مدارس از نزدیک نبوده، در نتیجه فقط به پاسخ پرسش نامه ها اکتفا گردید.
- ۳- هر نقطه مشکلات و مسائل خاص خود را دارد که ارزیابی نهایی نتایج هر سؤال بصورت کلی استخراج شده و امکان بررسی تک تک مناطق نیست.
- ۴- بدلایلی متفاوت بعضی از پاسخ دهنده گان به بعضی از سئوالات جوابی نداده اند.
- ۵- محدود بودن اطلاعات کافی و منابع لازم در زمینه تحقیق.

ج - روش تحقیق :

روش انجام این تحقیق توصیفی بوده که به شکل میدانی و با استفاده از پرسش نامه های مخصوص مسئولین تربیت بدنی مناطق - مدیران مدارس و دبیران تربیت بدنی انجام پذیرفته است.

د - جامعه آماری:

جامعه آماری نیز عبارت بوده اند از کلیه مسئولین تربیت بدنی مناطق، مدیران مدارس پسرانه، و معلمین تربیت بدنی در مدارس پسرانه استان خراسان.

ه - نمونه های آماری:

نمونه های آماری این پژوهش با توجه به آمار سال ۶۸ موجود در آموزش و پرورش عبارت بوده اند از :

۱۰% از کل دبیران مرد تربیت بدنی

۲/۵% از کل مدیران مدارس ابتدائی

۴/۵% از کل مدیران مدارس راهنمایی

۵% از کل مدیران مدارس متوسطه، (که کلیه موارد مذکور در فوق به روش تصادفی انتخاب شده اند)، و مسئولین عبارت بوده اند از کل (۴۳ نفر) مسئولین تربیت بدنی مناطق و شهرستانهای استان خراسان.

و - وسیله اندازه گیری:

جهت دست یابی به نقطه نظرات افراد دست اندر کار در امر ورزش آموزشگاهها از پرسش نامه استفاده شده است که این پرسش نامه ها پس از تهیه و تنظیم به کمک مسئولین و افرادی که در امر این پژوهش محقق را یاری نموده بودند به رؤیت صاحب نظران در این زمینه رسیده و پس از حصول اطمینان از مناسب بودن اقدام به ارسال آنان گردیده است.

این پرسش نامه ها که شامل سه نوع پرسش نامه جهت هر گروه از افراد مذکور در فوق بوده، در زمینه های مشخصات فردی، اهداف و اصول کلی تربیت بدنی، مسائل و مطالب عمومی، اجرایی، ارزشیابی، مسائل آموزشی و همکاری مسئولین در امر اجرای تربیت بدنی طرح و عنوان گردیده است.

ز - روشهای آماری :

برای استخراج نتایج و طبقه بندی یافته ها، توزیع افراد جامعه های تحقیق در سئوالات و ابعاد مختلف پرسش نامه ها بصورت فراوانی ساده و درصدی مشخص شده اند.

در سئوالات مربوط به بخش اهداف و اصول کلی تربیت بدنی علاوه بر فراوانی های درصدی، برای هر کدام از آنها میانگین محاسبه گردیده و سپس در پایان برای میانگین های آنها نسبت به قسمتهای دیگر بخش مذکور، بررسی مقایسه ای میانگین ها انجام پذیرفته و در موارد لازم برای بعضی سئوالات از نمودارهای ستونی نیز استفاده شده است.

ح - خلاصه ای از بحث پیرامون یافته های تحقیق و مقایسه با یافته های ادبیات پیشینه در این پژوهش که در داخل کشور انجام پذیرفته است.

ابتدائاً لازم به ذکر است که با توجه به شرایط جغرافیایی، اقتصادی، اجتماعی و ... مناطق مختلف کشور در هر منطقه ویژه گیهای خاص خود را داراست و شاید نتوان تمام نتایج حاصله در یک منطقه را به تمام مناطق کاملاً تعمیم داد و می توان عنوان کرد که تقریباً در تمام نقاط مشترک است ولی شدت و ضعف آنها تفاوت داشته و از نظر اولویت بندی و درجه اهمیت مسائل تفاوت خواهند داشت.

- مسأله وضعیت تحصیلی عوامل مؤثر دست اندر کار امر تربیت بدنی در آموزشگاهها امریست مهم که اکثریت مسئولین، معلمین و ... دارای مدرک تحصیلی فوق دیپلم و سوابق خدمتی نه چندان زیاد در این امر بوده اند.

- بررسی وضع کیفی و کمی تأسیسات جهت اجرای درس تربیت بدنی در مدارس، وضعیت تحصیلی و

سابقه خدمت آموزشی معلمان تربیت بدنی، حمایت مسئولین و مدیران مدارس، از عوامل مؤثری بودند که لازمه اجرای مناسب و مفید این درس در اکثر تحقیقات قلمداد گردیده است.

- هم چنین در بعضی تحقیقات مشاهده گردیده است اجرای درس تربیت بدنی در مناطقی که در طبقات مختلف اقتصادی، جغرافیایی و اجتماعی قرار می گیرند متفاوت بوده است.

- اهداف آموزشی و ورزش بین اولیاء مدارس وابسته به گروههای اجتماعی اقتصادی مرفه و کم درآمد وحدت نظری نداشته است.

- اکثریت بالایی از اولیاء دانش آموزان وضعیت درس تربیت بدنی فرزندانشان را پی گیری نمیکنند و

هم چنین آگاهی در این خصوص نداشته اند. ✕ →

ت - نتیجه گیری:

با توجه به هدفهای ویژه در نظر گرفته شده اهم نتایج در پژوهش حاضر به شرح ذیل می باشند:

۱- در ارتباط با اصول و اهداف کلی تربیت بدنی در آموزش و پرورش، بخش برنامه ریزی ضعیفترین نتیجه را از این دیدگاهها داشته است.

۲- اگر یکی از ملاکهای تخصص را مدرک تحصیلی افراد بدانیم تعداد خیلی کمی از مسئولین مناطق و دبیران تربیت بدنی دارای مدرک تحصیلی لیسانس بوده و تقریباً نیمی از آنان فوق دیپلم و الباقی دیپلمه اند که جای توجه بیشتر در این خصوص می باشد.

۳- وضعیت فضاها و تأسیسات ورزشی در حد تأسف باری بوده است.

۴- تست قوای جسمانی در بعضی مناطق هماهنگی های لازم را با آمادگیهای جسمانی و ... دانش آموزان نداشته و بهتر است که در بعضی مواد آنها تجدید نظر گردد.

۵- آموزشگاههای مقطع ابتدائی از نظر داشتن معلم ورزش - تأسیسات و تجهیزات فقیرترین و ضعیفترین آموزشگاههای این استان می باشند.

۶- نشر کتب علمی تربیت بدنی و در دسترس بودن آنان خصوصاً برای معلمان امری ضروری و لازم می باشد.

۷- دوره ها و آموزشهای ضمن خدمت در جهت ارتقاء سطح علمی و عملی معلمان خوب بوده ولی کافی برای برآورده ساختن نیازهای مناطق نمی باشد.

۸- لازم است که جهت آگاهی بیشتر و پی بردن به اهمیت اجرای تربیت بدنی در مدارس برای مدیران مدارس نیز دوره ها و گردهم آنیهای ورزشی نیز برگزار گردد.

۱ - فصل اول

- ۱-۱ - عنوان تحقیق
- ۱-۲ - مقدمه
- ۱-۳ - بیان مسأله و موضوع تحقیق
- ۱-۴ - اهداف تحقیق (کلی - اختصاصی)
- ۱-۵ - ضرورت و اهمیت اجرای تحقیق
- ۱-۶ - محدودیت های تحقیق
- ۱-۷ - تعاریف - واژه ها و اصطلاحات

۱-۱- عنوان تحقیق :

«بررسی وضعیت تربیت بدنی در مدارس پسرانه استان خراسان»

با توجه به این مسأله که تربیت بدنی هنوز جایگاه اصلی خویش را در مدارس نیافته است و به شکل دقیق و انسجام یافته پی گیری نمی شود و فعالیت‌هایی هم که صورت می گیرد به شکلی غیر اصولی و صوری محق می گردد، لذا استنتاج چنین است که به امر ورزش تنها به شکل تفریح و راحتی مربیان و دانش آموزان نگرسته می شود و در حقیقت به پر کردن ساعات کار اداری و آزاد گذاری دانش آموزان مختوم می شود.

در حالی که اگر اندکی با تأمل و تعمق به مسأله بیاندیشیم و نگاه ظریفانه ای به کنه تأثیرات و ابعاد در نظر گرفته شده این قضایا بیافکنیم، تأثیرات خاص ناشی از این مهم را به وضوح در می یابیم، تأثیراتی که بی شک در فردای دانش آموزان ما بس نقش آفرین است و همچنین استلزام چنین نقوش حساس و خطیری که چگونه می باید رعایت گردد و چرا باید رعایت گردد.

یکی از پارامترهایی که چرایی قضایا را بر ما هویدا میکند، نتایج بی شماری است که تربیت بدنی به لحاظ جسمانی به دانش آموزان می دهد، ابتدا به ساکن در پیش از دبستان و دبستان بازیهای آزاد و هدفدار را داریم که به صورت عام بازی و به صورت خاص و شکل یافته ورزش است.

و از نتایج مهم تربیت بدنی در دبستانها، ... و مراکز دیگر:

۱- ایجاد روحیه جمعی یا به عبارتی، اجتماعی کردن آنانست، [بطوریکه می دانیم فرد زمانی که بدنیا می آید تا هنگام شکل گیری شخصیتش تمام جریانات زندگی بر اجتماعی شدن وی اثر می گذارد و یکی از مهمترین نیروهایی که روی اجتماعی شدن او تأثیر می گذارد نهاد و نیروی تربیت بدنی است].

در بازیهای گروهی مثل والیبال، بسکتبال، فوتبال و در سطح دبستان بازیهای خاص کودکان، طناب کشی ها، دو میدانی و ... مشاهده می شود کودک برای موفقیت گروه تلاش می کند. نه تنها دانش آموز از موفقیت خود لذت می برد بلکه از پیروزی گروه متعلق به خویش نیز محظوظ می گردد.

۲- ایجاد همکاری و همیاری و حس تعاون در دانش آموزان، که از طریق پرداخت نقدینه برای خرید وسایل ضروری و آوردن وسایل اولیه برای بازیهای مذکور، که این حرکت احساسات عمیق انسان دوستانه را در فرزندان ما بوجود می آورد.

۳- ایجاد حس رقابت توأم با رفاقت که در چنین بازیهای کاملاً مشهود است.

۴- یکی دیگر از نتیجه هایی که تربیت بدنی به شکل عام در بردارد، دوست یابی است، که در مدارس، دانش آموزان در ضمن بازی و ورزش شاید بهترین دوستان دوران تحصیل و پس از تحصیل خویش را بیابند.

یکی دیگر از مسائلی که در تربیت بدنی کاملاً محسوس است، پرورش قوای ذهنی و توانائی جسمانی است

و می توان گفت که در واقع تربیت بدنی به صورت یک هرم بوده و دارای سلسله مراتب خاص می باشد.

در رأس خود تربیت بدنی و بعد هم شاخه های آن شامل ورزش و بازی،

در مجموع آنچه می بایست بدان توجه بیشتری مبذول داشت و با حساسیت بدان نگریمت اجرای صحیح

ورزش و تربیت بدنی به شکل خاص در مدارس است، چرا که این مهم آفق وسیعی را در برابر دانش آموزان ما وا

می نهد.

از عوامل مؤثری که در به ظهور رساندن استعداد، شخصیت و سایر ارزشهای اجتماعی اطفال (دانش آموزان) مورد توجه است محیط مدرسه و چهار دیواری دبستانها و دبیرستانها می باشد.

شخص ۴ تا ۶ ساعت از روز را در محیط مدرسه با معلمان مختلف می گذرانند و تحت تأثیرات محیط دبستان، اخلاق و صفات مربی و سایر دوستان قرار می گیرد، این تأثیرات در زندگی آینده وی بدون شک مؤثر است، برنامه مدارس علاوه بر وظائف تعلیماتی، عهده دار وظائف دیگری از جهت هدایت نیروها بطرف هدفهای مطلوب نیز می باشد.

تربیت بدنی و ورزش در مدارس خصوصاً ابتدائی می تواند از ارکان اصلی تربیت باشد و بواسطه این درس است که پایه های اصلی تربیت در کودک شکل می گیرد.

در هفته بین ۲ تا ۳ جلسه ورزش برای مدارس در نظر گرفته شده است و بایستی تا آنجا که ممکن است از این ساعات با در دست داشتن وسایل لازم استفاده نمود، توجه و دقت معلم ورزش در ایجاد محیطی دلپذیر می تواند تأثیر بسزائی در روحیه دانش آموز داشته باشد که در بعضی اوقات بواسطه نداشتن وسایل کافی و ازدیاد دروس ساعات ورزش به بطالت می گذرد.

در دنیای کنونی که ورزش بعنوان یکی از حیاتی ترین نیازها در جوامع بشری مطرح می باشد متأسفانه بایستی اذعان داشت در کشور ما امروزه از جمله موضوعات جدی نبوده و به آن به ویژه نوعی سرگرمی نگریسته می شود، و وظیفه معلم ورزش اینست که توجه اولیاء مدرسه و شاگردان را به امر ورزش معطوف نموده و آنها را به ورزش و تحرک ترغیب نماید.

از آنجا که فعالیت های جسمانی و نقش تربیت بدنی در هر اجتماع مستقیماً و به نحوه تفکر و اهمیت دادن مردم به ضرورت آن بستگی دارد، لذا رعایت برنامه های تربیت بدنی در مدارس نه تنها برای دبستانها و دبیرستانها مفید واقع خواهد شد، بلکه دستگاههای تعلیمات عالی و افراد در زندگی روزانه از نتیجه آن بهره خواهند برد.

و چنانچه برنامه های تربیت بدنی در مدارس بر مبنای هدفهای مربوطه پی ریزی شود کمک شایانی به تعلیم و تربیت بدنی در زندگی اجتماعی کلیه افرادی که از مزایای این گونه برنامه ها برخوردار می شوند خواهد نمود. ضمناً چنانچه برنامه های تربیت بدنی در مدارس رسا و مؤثر نباشد، مسئولین در حقیقت باید برنامه کار خود را از نو شروع نمایند.

تحقیق در زمینه لزوم تربیت بدنی در مدارس و داشتن برنامه ای مدون و مفید برای تخصیص دادن به این

ساعات در کشور ما تقریباً کمتر انجام پذیرفته است که می توان از چند تحقیق نظیر:

- ۱- بررسی و ارزشیابی وضعیت تربیت بدنی در مدارس متوسطه استان گیلان
 - ۲- بررسی و ارزشیابی وضعیت تربیت بدنی مدارس ابتدائی مناطق ۲۰ گانه تهران
 - ۳- بررسی و ارزشیابی وضعیت تربیت بدنی مدارس راهنمایی شهرستان مشهد
 - ۴- بررسی و ارزشیابی مدارس استان آذربایجان غربی
 - ۵- بررسی و ارزشیابی مدارس استانهای مرکزی و سیستان و بلوچستان
- که تحقیق ۳ و ۴ نیز در دست تهیه می باشد را نام برد^۱.

با نظر به اینکه ورزش در مدارس بعلت عدم شناخت صحیح آن به شکل مطلوبی اجرا نمی گردد و مسائل مشکلات زیادی را بوجود آورده است، جهت شناخت مسائل و مشکلات آن نیاز مبرم به تحقیق و تفحص احساس میگردد تا براساس آن بتوان برنامه ریزیهای مطلوبتری را ارائه داد.

با توجه به موارد فوق و هم چنین اینکه هنوز تحقیقی در این زمینه بصورت جامع در مدارس پسرانه استان خراسان انجام نگردیده لذا محقق بر آن بوده است که به این امر جامعه عمل پوشانده تا به یاری خداوند منان شاید بتواند حرکتی در جهت برنامه ریزیهای مفیدتر و کامل تر ساعات تربیت بدنی توسط مسئولین ذیربط در این استان پهناور باشد.

۱) در زمان انجام این پژوهش موارد مذکور هنوز پایان نیافته بوده اند.